

کانون الاهیات مژده

چگونه اشعیا ۱۲ : ۳ ، به پرخورد عیسا با زن سامری در یوحنا ۴ : ۴ - ۳۰ در سر آن چاه اشاره دارد؟
(سوال ۷ ، صفحه ۳۹)

دانشجو: مژگان دانشور

استادان: منصور خواجه‌پور، کامبیز سقایی

اکتبر 2024

مقدمه

کتاب اشعیا، یکی از متون اصلی و مهم در عهد عتیق، موضوعات داوری، رستگاری و رابطه خدا با قوم خود را با عمق و زیبایی خاصی بررسی می‌کند. این کتاب، با ارائه تصاویری زنده، نبوت‌های قوی و زبان شاعرانه، پیام‌های گناه و امید به احیا را در بستر تاریخ یهود تجزیه و تحلیل می‌کند. داوری الاهی در کتاب اشعیا، نه تنها به عنوان یک عمل تنبیه و مجازات، بلکه به عنوان دعوتی به توبه و احیا به تصویر کشیده شده است. این داوری، هم‌زمان با امید به رستگاری و دعوت به عدالت اجتماعی همراه است.

اشعیا به عنوان یک نبی، مردم را فرامی‌خواند تا به خداوند نزدیک شوند و از چشمه‌های نجات، آب بنوشند. از این رو، کتاب اشعیا به ما یادآوری می‌کند که خدا همواره آماده است تا با رحمت و عدالت به انسان سقوط کرده نزدیک شود. این پیام نه تنها برای قوم یهود، بلکه امروز نیز برای تمامی ملل و قوم‌ها صدق می‌کند و دعوت به رحمت و رستگاری را در بردارد.¹ در این گفتار کوتاه برآنیم تا آنچه را که نبی در باب دوازدهم آیه ۳ اشعیا بیان می‌کند، با آمدن منجی که خود منشا حیات و نجات است، پیوند دهیم و در این راستا، به دو بخش از انجیل یوحنا خواهیم پرداخت.

چشمه‌های نجات

«چشمه‌های نجات خدا» در اشعیا ۱۲: ۳، هم خطاب به کسانی است که از نبود آب رنج می‌برند و هم خطاب به کسانی که در آب‌های ویرانی غرق شده‌اند. نجات خدا جاری و فراوان است و نیاز عمیق جان‌های تشنه را با حضور خود در میان‌شان برآورده می‌سازد. فصل ۱۲ اشعیا، انتقالی میان روایت اشعیا از تاریخ یهودا، که به دوره‌های اطاعت و نافرمانی از اراده خداوند تقسیم می‌شود، و نبوت‌های داوری علیه ملل مختلف است.

این فصل بازتاب‌دهنده زمینه فصل‌های ۱ تا ۳۹ است که یهودا تحت سلطه آشور زندگی می‌کند و به موضوع تسلی خدا برای بازگشتگان از تبعید بابل در فصل‌های ۴۰ تا ۶۶ اشاره دارد. همچنین به روز داوری و نجات خدا اشاره می‌کند؛ روزی از شادی، سربلندی و ستایش. آن روز، که دو بار در فصل ۱۲ بیان شده است، در فصل ۲: ۲-۴ به‌طور باشکوهی توصیف شده است.² روزی که اشعیا در فصل ۱۲ درباره‌اش سخن می‌گوید، روزی است که سرانجام صلح خدا بر زمین برقرار خواهد شد و ملل جهان، دیگر جنگی نخواهند کرد.³

دو صدای متمایز در اشعیا ۱۲ شنیده می‌شود که می‌توان گفت به ارتباط دو سرود برای پرستش جمعی اشاره دارد. این فصل با سرود شکرگزاری یک فرد به خاطر برطرف شدن خشم خدا (آیه ۱) و ستایش برای نجات خدا (آیه ۲) آغاز می‌شود. در این آیه، می‌توان پژوهشگر را پس از نجات قوم اسرائیل از ارتش فرعون شنید: «خداوند قوت و سرود من است؛ او نجات من گشته است.» (خروج ۱۵: ۲).⁴

¹ Linder, E. keck, *The New Interpreter's Bible Commentary ten volume set*, (Abingdon Press, 2015), 650

² Andrew M. Davis, *Exposition: Isaiah*, (B&H Publishing Group, Nashville, Tennessee, 2017), 23

³ Elizabeth Webb, *Commentary on Isaiah 12: 2-6*, <https://www.workingpreacher.org/commentaries/revISED-common-lectionary/third-sunday-of-advent-3/commentary-on-isaiah-122-6>

⁴ Ibid

اشعیا ۱۲: ۳ از لذتی سخن می‌گوید که از کشیدن آب از «چشمه‌های حیات» به دست می‌آید. کتاب اشعیا مملو از تصویرهایی از نهرهای سیراب‌کننده خنکی است که در کویر، تشنگان سرگردان را سیراب ساخته و تازه می‌گرداند.⁵ اشعیا نشان می‌دهد که خدا همچنان نجات قومش را از هر آنچه ممکن است آنها را به بند بکشاند، فراهم می‌کند. در آیه چهارم، سرود به صدای جمعی ادامه می‌یابد و اعمال نجات‌بخش خدا را ستایش می‌کند و از مردم می‌خواهد که این جلال را در سراسر زمین اعلام کنند (آیه‌های ۴ و ۵). خواننده از مردم می‌خواهد که در انتظار روز نجات زندگی کنند و به این ترتیب، پادشاهی خدا را در همین حال و هوا بشناسانند. این در حالی است که عیسی مسیح، در عهد جدید این تصاویر را به‌کمال، عینیت بخشیده و محقق می‌سازد.⁶

یوحنا ۷: ۳۷-۳۹

در انجیل یوحنا، مفهوم «تشنگی» دو معنا دارد: تشنگی واقعی برای آب در راستای حیات فیزیکی و تشنگی روحانی برای داشتن رابطه حقیقی با خدا و حیات ابدی. بنابراین، کسانی که نزد عیسی مسیح می‌آیند و به او اعتماد می‌کنند، نهرهای آب حیات در وجودشان جاری خواهد شد. یکی از این موارد را می‌توان در یوحنا ۷: ۳۷-۳۹ مشاهده نمود که در آن اشاره به «روز بزرگ عید» می‌شود که آخرین جشن از سه جشن سالانه یهودیان یعنی عید «خیمه‌ها» است. «بروس مالینا و ریچارد روهربا» اشاره می‌کنند که جشن «سکوت» شامل دعاهایی برای باران‌های زمستانی و تجدید نور خورشید بوده است که این دو عنصر، در سخنان عیسا مورد توجه قرار می‌گیرند.⁷ برخی از مخاطبان عیسا معنای آن روز را درک کردند، زیرا به تازگی، مراسمی را دیده بودند که با آب مرتبط بود.

در عید خیمه‌ها، هر روز کاهنی کوزه‌ای آب از حوض سیلوحام می‌کشید و آن را از دروازه آب عبور می‌داد؛ در حالی که مردم آیات اشعیا ۱۲: ۳ را می‌خواندند: «پس با شادمانی از چشمه‌های نجات، آب خواهید کشید ...». پس از ورود به شهر، آنها با همراهی گروه کر که مزامیر ۱۱۳-۱۱۸ را می‌خواندند، کوزه آب را به سمت مذبح می‌بردند. برای پایان مراسم، کاهن، آب را به عنوان قربانی برای خداوند بر مذبح می‌ریخت.⁸

در روز آخر، روز بزرگ جشن، آنها پیش از آن که آب را بریزند، هفت‌بار دور مذبح می‌چرخیدند. ریختن آب بر مذبح، ارتباطی با نجات داشت. بیانات عیسا در آن روز که از مردم دعوت نمود: «هر که تشنه است، نزد من آید و بنوشد و ... از بطن او نهرهای آب زنده روان خواهد شد»⁹، درحقیقت بار دیگر مخاطبان را با این حقیقت کلام که در کتب مقدس آمده بود، روبه‌رو می‌کرد تا درک آنان از این حقیقت، دوباره احیا گردد.

از سوی دیگر، مزمور ۱۱۸: ۱۹-۲۹ بخشی از آن سرودی بود که گروه سراینندگان، هنگام نزدیک شدن دسته‌جمعی و دور مذبح، می‌خواندند. این مزمور، موضوع «روز بزرگ» را برجسته می‌سازد و زمانی را به تصویر

⁵ اشعیا ۳۲: ۲؛ ۳۵: ۶؛ ۴۳: ۱۹-۲۰؛ ۴۴: ۳-۴.

⁶ Andrew M. Davis, *Exposition: Isaiah*, (B&H Publishing Group, Nashville, Tennessee, 2017), 38

⁷ Bruce J. Malina & Richard L. Rohrbaugh, *Social-Science Commentary on the Gospel of John*, (Fortress Press, 1998), 154

⁸ John W. Ritenbaugh, *The final harvest*,

<https://www.bibletools.org/index.cfm/fuseaction/Topical.show/RTD/cgg/ID/1401/Wells-of-Salvation.htm>

⁹ یوحنا ۷: ۳۷-۳۸، ترجمه هزاره نو

می‌کشد که تمامی جهان از دروازه‌های عدالت عبور خواهند کرد، مسیح را به عنوان منجی خواهند شناخت، از کسانی که خدا برای تعلیمشان می‌فرستد، شادی خواهند نمود و خدا را به خاطر رحمتی که در هدیه نجات به آنها بخشیده است، تمجید خواهند نمود. به گفته «جان دبلیو ریتنباخ»، هر چند این مطالب به‌طور مستقیم در این آیات بیان نشده است، اما تنها دلیلی که بشریت چنین پاسخ خواهد داد، این است که خداوند روح قدوس خود را بر تمامی بشر خواهد ریخت.¹⁰

یوحنا ۴: ۱۳

در یوحنا ۴: ۱۳ نیز روایت مواجهه و گفت‌وگوی عیسا با زن سامری را می‌توان دید که وی بار دیگر به معنای تشنگی روحانی و نیاز به «آب حیات‌بخش» تاکید می‌کند؛ آبی که نیروی حیات و شادی حقیقی را به ارمغان می‌آورد. عیسا در حال تعامل با زنی بود که در کنار چاهی تنها برای کشیدن آب از چاه آمده بود. در این گفت‌وگو، یکی از آشکارترین بیانات را درباره هویت عیسای مسیح می‌توان دید. عیسا در یوحنا ۴: ۱۰ خود را «آب زنده» معرفی می‌کند که در مفهوم کلی، به معنای آبی است که تمیز یا تازه می‌باشد. در ادبیات باستانی یهودیان، آب به عنوان نمادی حیات‌بخش به تصویر کشیده می‌شود. همچنین یک سنت یهودی وجود داشت که از تورات به عنوان هدیه خداوند از آب زنده صحبت می‌کرد.¹¹ از سوی دیگر، عیسا در گفت‌وگو با زن سامری، مزمور ۱۴۵: ۱۸ را به یاد می‌آورد که می‌گوید: «خداوند نزدیک است به همه آنان که او را می‌خوانند؛ به آنان که او را صادقانه می‌خوانند». اگرچه عیسا صحت نسخه یهودی نجات را تایید می‌کند (یوحنا ۴: ۲۲)، با این حال، از آینده‌ای سخن می‌گوید که «پرستندگان راستین، پدر را در روح و راستی پرستش خواهند کرد». در آن دوران، اعتقاد بر این بود تمام نبوت‌ها متوقف شده است؛ بنابراین، این نبوت عیسا توسط شنوندگانش با صدای بلند و آشکارا شنیده می‌شد. عیسا همان حکمت جسم‌شده بود که این زن سامری را شایسته نجات می‌دید.

نتیجه‌گیری

آنچه اشعیا نبی در فصل ۱۲، آیه ۳ بیان می‌کند، درحقیقت در عهد جدید در انجیل یوحنا فصل ۴، آیات ۱-۲۶ تحقق یافته است. این آیات در یوحنا بخش بسیار مهمی از کتاب مقدس هستند که در آن، عیسای مسیح طرح کلی بشارت خوش نجات بشر را ارائه می‌دهد و اعلام می‌کند که در پی گمشدگانی است که دنیا آنان را طرد نموده است. او خود را همان خدایی معرفی می‌کند («من که با تو سخن می‌گویم، همانم!»)¹² که نام خود را در خروج «من هستم»، معرفی کرده بود.¹³ چنان که «دیوید پلات» می‌گوید اشعیا ۱۲: ۳، آیه‌ای کوتاه و مختصر، اما بسیار نیرومند است: «پس با شادمانی از چشمه‌های نجات، آب خواهید کشید». این آیه، یک واقعیت است؛ دعوتی برای تک‌تک ما که خداوند به لطف خود نجات را برایمان ممکن ساخته است. بنابراین، بر اساس عهد جدید، می‌دانیم که نجات از طریق عیسای مسیح و کاری که او بر

¹⁰ John W. Ritenbaugh, "What the Bible says about Wells of Salvation," in *Bible Tools*,

<https://www.bibletools.org/index.cfm/fuseaction/Topical.show/RTD/cgg/ID/1401/Wells-of-Salvation.htm>

¹¹ Stephen Um, *The Theme of Temple Christology in John's Gospel: Theme of Temple Christology in John's Gospel* (London: Bloomsbury Publishing Plc, 2006), 15.

¹² یوحنا ۴: ۲۶، ترجمه هزاره نو

¹³ Andreas J. Köstenberger, *Encountering John: The Gospel in Historical, Literary, and Theological Perspective* (Grand Rapids: Baker Academic, 2013), 45.

روی صلیب انجام داد، امکان‌پذیر شد. نجات او، همچون چشمه‌های حیات در دسترس همه است؛ چاه‌های نجاتی که می‌توانیم هر روزه و در تمام طول روز، با شادی از آنها آب بکشیم.

عیسا در انجیل یوحنا اعلان می‌کند: «نان حیات من هستم. هر که نزد من آید، هرگز گرسنه نشود و هر که به من ایمان آورد، هرگز تشنه نگردد».¹⁴ این همان حقیقتی است که او به زن سامری در کنار چاه می‌گوید: «هر که از این آب [چاه] می‌نوشد، باز تشنه می‌شود. اما هر که از آن آب که من به او دهم بنوشد، هرگز تشنه نخواهد شد، بلکه آبی که من می‌دهم، در او چشمه‌ای می‌شود که تا به حیات جاویدان جوشان است».¹⁵ امروز ما نیز می‌توانیم با شادی از چشمه‌های نجات، آب بکشیم. این آیه به ما یادآوری می‌کند که همواره رستگاری وجود دارد.

نخستین باری که به مسیح ایمان آوردیم، گناهانمان بخشیده شد و از چاه نجات، آب کشیدیم. اما به گفته «پلات»: «زیبایی این نجات، روز بعد است؛ زیرا آب بیشتری برای کشیدن وجود دارد، و روز بعد، و روز بعد، و روز بعد و روز بعد. این رویداد، تا ابد ادامه خواهد داشت. تا ابد، با شادی، می‌توانیم از رضایت و خوشی‌ای که در خداست، بنوشیم؛ از شگفتی و فراوانی‌ای که در مسیح یافت می‌شود. آنچه روح ما بیش از همه به آن نیاز دارد، آب برای روح ماست!».¹⁶

تعداد واژگان: ۱۷۸۷

¹⁴ یوحنا ۶: ۳۵، ترجمه هزاره نو

¹⁵ یوحنا ۴: ۱۳-۱۴، ترجمه هزاره نو

¹⁶ David Platt, "salvation from sin (2Kings 14: 27)," (Radical, Nov 21, 2021), <https://radical.net/podcasts/pray-the-word/salvation-from-sin-2-kings-1427/>

منابع

Davis, Andrew M. *Exposition: Isaiah*, (B&H Publishing Group, Nashville, Tennessee, 2017)

keck, Linder, E. *The New Interpreter's Bible Commentary ten volume set*, (Abingdon Press, 2015).

Köstenberger, Andreas J. *Encountering John: The Gospel in Historical, Literary, and Theological Perspective* (Grand Rapids: Baker Academic, 2013).

Malina, Bruce J. & Rohrbaugh, Richard L. *Social-Science Commentary on the Gospel of John*, (Fortress Press, 1998).

Platt, David. "salvation from sin (2Kings 14: 27)," (Radical, Nov 21, 2021),
<https://radical.net/podcasts/pray-the-word/salvation-from-sin-2-kings-1427/>

Ritenbaugh, John W. "What the Bible says about Wells of Salvation," in *Bible Tools*,
<https://www.bibletools.org/index.cfm/fuseaction/Topical.show/RTD/cgg/ID/1401/Wells-of-Salvation.htm>

Ritenbaugh, John W. *The final harvest*,
<https://www.bibletools.org/index.cfm/fuseaction/Topical.show/RTD/cgg/ID/1401/Wells-of-Salvation.htm>

Um, Stephen. *The Theme of Temple Christology in John's Gospel: Theme of Temple Christology in John's Gospel* (London: Bloomsbury Publishing Plc, 2006).

Webb, Elizabeth. *Commentary on Isaiah 12: 2-6*,
<https://www.workingpreacher.org/commentaries/revised-common-lectionary/third-sunday-of-advent-3/commentary-on-isaiah-122-6>